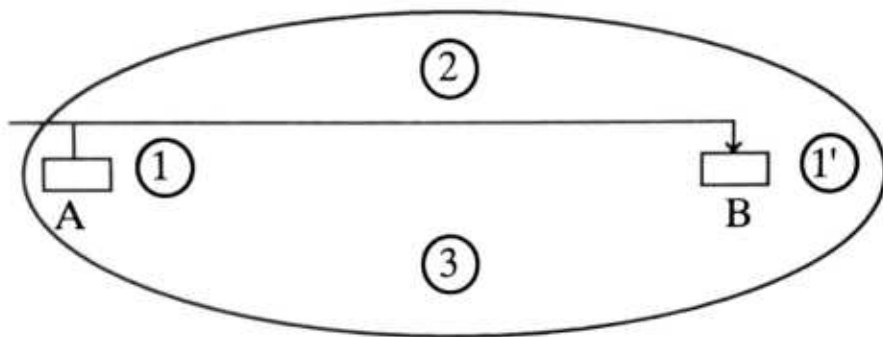

APIE FAKSĄ

Verčiant į lietuvių kalbą terminus [1], susijusius su faksu, atsiranda tam tikrų sunkumų. Visi šie terminai yra atėję iš anglų kalbos, o ten jie atsirado daugiausia istoriškai ir, vadinasi, truputį chaotiškai. Verčiant pažodžiui į lietuvių kalbą, pasitaiko nepateisinamų nelogiškumų, keliaujančių iš vieno žodyno į kitą.

Panaudokime kompiuterių moksle įprastą metodą – sąvokų išgryninimą, t.y. išsiaiškinimą, apie ką kalbama. Ir kuo aukštesnis (abstraktesnis) aiškinimosi lygmuo, tuo geriau.

Tarkime, kad faksas naudojamas kažkokiems ryšio tikslams. Ryšys – tai pranešimo (informacijos) perdavimas iš taško A į tašką B:

Šioje scheme aiškiai galima išskirti tokias sąvokas:

1 – pranešimo siuntėjas (žmogus ar/ir įrenginys) ir 1' – pranešimo gavėjas;

2 – pats pranešimas (tai, kas siunčiama);

3 – visa sistema, užtikrinanti šio ryšio veikimą.

Gerai žinomo telefono atveju šių sąvokų pavadinimai yra tokie:

1 ir 1' – telefono aparatas (arba tiesiog telefonas);

2 – telefonograma;

3 – telefoninis ryšys.

Pastebėsime, kad veiksmą „perduoti pranešimą, pasinaudojant telefoniniu ryšiu“ vadiname tiesiog „pranešti telefonu“.

Laikantis pateiktos schemos ir analogijos su telefonu (lingvistikoje tai, atrodo, yra vienas iš tiesos kriterijų), visus su faksu susiju-

sius terminus siūloma versti šitaip:

Angliškas terminas	Apibrėžimas	Lietuviškas terminas
<i>fax</i> (1) <i>facsimile</i> <i>telefax</i>	Puslapių atvaizdų perdavimas per ryšio sistemą, sukuriant jų kopijas priėmimo vietoje.	<i>faksimilinis ryšys</i>

Apibrėžimas skirtas sąvokai Nr. 3, kuri turi tris angliškus sinonimus. Mūsų vertimas betarpiškai išreiškia sąvoką. Pastebėsime, kad angliški terminai lietuvių kalbos požiūriu nėra logiški. Pavyzdžiui, *facsimile* (kilęs iš lotynų kalbos *fac simile*) reiškia kopiją, t.y. siunčiamą pranešimą, o ne ryšio sistemą, skirtą šioms kopijoms siųsti. Šį terminą mes taip ir vartojame (žr. toliau).

<i>fax</i> (2) <i>telecopy</i>	Kopija, gauta iš faksimilinio ryšio įrangos	<i>faksograma</i> <i>faksimilė</i>
-----------------------------------	--	---------------------------------------

Apibrėžimas skirtas sąvokai Nr. 2, kuri turi du angliškus sinonimus. Mes pateikiame irgi du sinonimus. Pastebėsime, kad angliškas *fax* čia vartojamas antrąja reikšme.

<i>fax machine</i> <i>facsimile machine</i>	Funkcinis vienetas, skirtas atvaizdams perduoti faksimiliniu ryšiu.	<i>fakso aparatas</i> <i>faksas</i> <i>telefaksas</i>
--	---	---

Tai sąvokos Nr. 1 pavadinimas. Čia yra vieta, kur atsiranda terminas *faksas*. Tai fakso aparato sutrumpintas pavadinimas (panašiai kaip *telefono aparatas* ir *telefonas*). Terminas *telefaksas* yra fakso sinonimas, akcentuojantis turbūt tai, kad perduodant pranešimus faksu, naudojamos telefono linijos (žr. schemą).

Apskritai, atsiranda keista situacija. Anglų kalbos terminas *fax* turi dvi reikšmes. Mes perimame šį žodį, pridėdami galūnę, t.y. atsiranda žodis *faksas*, ir vartojame jį visai kita, trečiaja, reikšme. Mūsų *faksas* ne faksimilinis ryšys, ne faksograma, o aparatas.

<i>to fax</i>	Perduoti atvaizdą, panaudojant faksimilinį ryšį.	<i>siųsti faksu</i>
<i>fax board</i>	Įmontuota į vartotojo terminalą plokštė, skirta atvaizdams perduoti arba gauti per faksimilinį ryšį	<i>fakso plokštė</i>
<i>fax modem</i>	Funkcinis vienetas, jungiantis fakso ir modemo funkcijas.	<i>faksinis modemas</i>

Baigdami nurodysime dar tai, kaip derėtų pateikti, pavyzdžiui, firminiame blanke informaciją apie faksą. Rašytina tiesiog *Faksas* (arba *Telefaksas*, arba *Faks.*, bet ne *Fax* ir ne *Faks*), po kurio eina numeris. Visiška analogija su telefonu: rašome *Telefonas*, turėdami omenyje telefono numerį (arba tiksliau „telefono linijos numerį“).

Literatūra

ISO/IEC 2382-27: 1994 „Information technology – Vocabulary – Part 27: Office automation“.

Vladas TUMASONIS

* * * * *